

A SZENNYEZŐ FIZET? GONDOLATOK A TISZTÍTÓTELEPEKRŐL ELFOLYÓ ÉS A CSATORNAHÁLÓZATBÓL TÚLFOLYÓ VIZEKRŐL.

OSZOLY TAMÁS

OKL.KÖRNYEZETVÉDELMI MÉRNÖK, SZENNYVÍZBIOLÓGUS, MÉRNÖK-ÜZEMGAZDÁSZ

Hazánkban a szennyvízelvezetés -tisztítás helyzete egyre jobb, egyre több az összegyűjtött és tisztított szennyvíz mennyisége, ami kedvező hatással bír élővizeink minőségére.

A **szennyező fizet** elv lényege, hogy ne a társadalom viselje a környezet kedvezőtlen változásával kapcsolatos kiadásokat, hanem az a személy, akinek magatartására az visszavezethető (Csák Csilla, Miskolci Egyetem). Mi a helyzet azokban az esetekben, amikor nem személy, hanem az elmaradt fejlesztéseken keresztül a társadalom (önkormányzat/állam) magatartására vezethetők vissza a környezet káros változásai? A szennyező fizet elv korábban, és jelenleg is úgy érvényesült, érvényesül, hogy az elvezető-tisztító művek üzemeltetője a jogszabály által **kibocsátóként kijelölt** szennyező, ő fizet bírságot, függetlenül attól, hogy nem a nála, hanem a társadalom egy részében, egy közösségben keletkező szennyanyagot vezet el, nem az általa, hanem a közösség által kialakított műszakilag hiányos, vagy alkalmatlan, de a Hatóság által engedélyezett rendszeren, kibocsátási ponton keresztül, deklarált feladata a rendszer, így a kibocsátási pont működésének fenntartása, és tevékenysége során az üzemeltetési engedélyben foglaltaknak megfelelően jár el.

(220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól: 19. **kibocsátó**: az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki tevékenysége során szennyvizet (használt vizet) közvetlenül vagy közvetve befogadóba vezet; 31. § (1) Az a **kibocsátó** aki az e rendelet vagy a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról szóló kormányrendelet szerinti engedélyezés során előírt kibocsátási határértéket túllépi vagy az engedélyben meghatározottaktól eltérő szennyező anyagot vagy az 1. számú melléklet C)-D) pontjában meghatározott tiltott anyagot bocsát ki, az e rendelet szerinti csatornabírság vagy **vízszennyezési bírság fizetésére köteles.**)

Véleményem szerint jelenleg tévesen érvényesül a szennyező fizet elv, figyelmen kívül marad a legalább olyan fontos **megelőzés** elve, ami lényegében önkormányzati/állami feladat, mert a hiányok csak jelentős fejlesztésekkel küszöbölhetőek ki. A fejlesztés önkormányzati/állami feladat. Az önkormányzat még részesül

is a szolgáltató által befizetendő bírságból, függetlenül attól, hogy esetleg ő mulasztott, ami a jogszabályi környezet erős torzulására utal.

(220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól:

34. §

(3) * A bírságot a határozat véglegessé válását követő hónap 15. napjáig kell a határozatban megjelölt kedvezményezett részére (fizetési számlájára) befizetni

a) * vízszennyezési bírság fizetése esetében a bírság 70%-át az illetékes vízvédelmi hatóság és a bírság 30%-át a határozatban kedvezményezettként megjelölt önkormányzat,

A felszíni vizek védelméről szóló 2004. évi kormányrendeletet hatályba lépését követően 7 évvel jelent meg a VKSZTV, a 2011. évi CCIX. törvény a víziközmű-szolgáltatásról). A VKSZTV tartalmazza a szennyező fizet elvet, egyértelműsíti a feladatokat, kötelezettségeket: a csatornaművek létrehozása fejlesztése, a megelőzés elvének érvényesítése az ellátásért felelős feladata, a művek szakszerű üzemeltetése a szolgáltató feladata.

(VKSZTV 1 §(e) a szennyező fizet elve: a víziközmű-szolgáltatás pénzügyi, gazdasági és jogi feltételrendszerét olyan módon kell kialakítani, hogy amennyiben megállapítható a szennyező személye, úgy az általa okozott környezeti terhelés költségeit ő térítse meg,

2/d. Az ellátásért felelős jogai és kötelezettségei 5/F. § * (1) Az ellátásért felelős közfeladatként megteremti a víziközmű-minőségi paraméterekkel történő biztosításáról,

10. § * (1) * **A víziközmű-fejlesztés megvalósításáról** - ha e törvény vagy kormányrendelet másképp nem rendelkezik - **az ellátásért felelős**

gondoskodik, a fejlesztés teljes időszaka alatt a mindenkor víziközmű-szolgáltató szakmai döntésekbe történő bevonásával a 11. § (5) bekezdésben előírtak szerint.

51. § (1) A **víziközmű-szolgáltató** - az üzemeltetési szerződésben meghatározott keretek között, **a víziközmű-rendszer teljesítőképességének mértékéig** - a felhasználók részére víziközmű-szolgáltatást nyújt, és víziközmű-szolgáltatás nyújtása céljából **a szolgáltatást igénybe venni kívánók rendelkezésére áll.**)

10 évvel a VKSZTV hatályba lépését követően a 220/2004 változatlanul még mindig a kibocsátót, kizárólag a létező művek szakszerű üzemeltetéséért felelős csatornaszolgáltatót tekinti, jelöli ki bírságolandó szennyezőnek. Ez további komoly problémát fog okozni a jövőben a túlfolyó vizekkel kapcsolatban is.

A szennyvíztisztításhoz, elvezetéshez viszonyítva a csapadékvíz elvezetés, kezelésterületén jelentős az elmaradás.

Az egyesített rendszerű csatornahálózatokba a csapadékvíz legális úton is bejut, hiszen ezen csatornák a csapadékvíz elvezetést is szolgálják. Az elválasztott rendszerű szennyvíz csatornába csapadékvíz nem vezethető be, ennek ellenére ezen csatornába is jelentős mennyiségű csapadékvíz kerül elválasztott rendszerű csapadékcsonakra vagy felszíni csapadékvíz elvezető rendszer hiányában, vagy alacsony elvezető kapacitásuk következtében

A csatornaszolgáltató elsődleges feladata a károkozásmentes elvezetés, gondoskodás arról, hogy ne keletkezzenek elöntések lakott területen, ne legyen fertőzésveszély, vagyoni kár, életminőség romlás.

A szennyvíztisztító maximális hidraulikai kapacitásánál nagyobb terhelése káros, feltétlenül elkerülendő. Ezért a maximális terhelhetőség feletti vizek a biológiai tisztítási technológiába nem kerülhetnek, azokat korábban le kell választani, ki kell kizárni.

Egyesített rendszerek esetén a hálózat rendelkezik legális, méretezett túlfolyókkal az elvezető rendszer (hálózat, átemelő) kímélése, a tisztítótelep túlterhelés elleni védelme érdekében. Elválasztott rendszer esetén is védelmezni kell a tisztítótelepet a túlterhelés ellen, többletvíz nem vezethető rá a telepre. Vélelmezem, hogy az engedélyezett túlfolyók, kerülővezetékek száma nem jelentős, ugyanakkor a tisztítási technológia elkerülésével valahogy mégis a befogadóba jut víz.

A túlfolyó víz minőségét nem csak az általa tartalmazott szennyvíz hányad, hanem a csapadék által a víznyelőkön keresztül bemosott utcai szemét, hordalék, valamint a csatornákból történő csatornaiszap kimosódás is jelentősen rontja. A magas szennyezettségű, nagy vízhozam érkezésének időtartama jelentősen függ a hálózat hosszától, mennyi ideig tart a legszennyezettebb hullám beérkezése a tisztítótelepre a hálózat legtávolibb pontjáról. Ezen időszakban a túlfolyó víz minősége közel azonosnak tekinthető a szárazidei szennyvízével. A szennyezéshullám időtartama a hálózat hosszától függ. A túlfolyó víz lebegőanyag tartama, KOI-ja és P tartalma között erős a korreláció, ami gyakorlatban azt jelenti, hogy a lebegőanyag tartalom csökkentésével együtt jól csökken a szervesanyag és a foszfor tartalom is. A N formák esetén ez a korreláció már óval gyengébb, de ülepítéssel ez is csökken.

Elválasztott rendszerű szennyvíz csatorna esetén is jelentős a csapadékvíz terhelés, melynek

egy része a hálózatból túlfolyó, szennyvízzel keveredett csapadékvízként, a tisztítótelepet elkerülve folyik a befogadóba.

Amennyiben a Hatósághoz beérkeznek minőségi és mennyiségi adatok az élővízbe történő túlfolyó víz kibocsátásról, a Hatóság a jelenlegi jogszabályi környezetben nem tekinthet el a bírságolástól, függetlenül attól, hogy ki mulasztott, ki nem, nincs mérlegelési joga, a jogszabályban foglaltaknak megfelelően jár el. A bírságot az az üzemeltető fizeti, akinek kötelezettségi körébe nem tartozik sem a művek létesítése, sem fejlesztése, így azok hiányosságáért nem terhelhetné felelősség. Tehát, ha a vízjogi üzemeltetési engedély tartalmaz előírást, vagy más jogszabály előírja a túlfolyó vizek mennyiségével, minőségével kapcsolatos adatszolgáltatást a Hatóság részére, úgy annak egyenes következménye bírság fizetése.

Az üzemeltető bírságolása a túlfolyó vizek miatt nem oldja meg a problémát, az az élő vizek terhelésén nem változtat, de a vétlen szolgáltató terheit tovább növeli.

A túlfolyó vizek okozta szennyezés korlátozása során elsődlegesen a mennyiség csökkentésére kell törekedni:

- csapadékvíz elvezető rendszer kiépítése a szennyvíz csatorna mellé,
- a szennyvíz csatornába történő csapadékvíz bevezetés visszaszorítása:
 - o a közüzemi csapadékvíz elvezető rendszerbe be kell engedni a magáningatlanok csapadékvizeit is, amennyiben a magáningatlan rendelkezik késleltető tározóval
 - o a jelenlegi jogszabályi környezet radikális módosítása, mivel az egyszerűen

nem alkalmas az illegális csapadékvíz bevezetések megszüntetésére

- a csatornák csapadékvíz terhelését csökkenteni szükséges, ezzel csökken a túlfolyó vizek mennyisége, az élővíz szennyezés
 - o egységes rendszerben kell kezelni a települési csapadékvíz gazdálkodást, függetlenül attól, hova esik az eső, magán vagy közterületre.
 - o tározók létesítésével csökkenthető a telepek, létesítmények túlterhelése
 - o A közüzemi csapadékvíz rendszernek be kell fogadnia a magáningatlanok túlfolyó vizeit, a magáningatlanoknak pedig késleltető tározókkal kell tehermentesíteniük a közüzemi rendszert(egyesített rendszer esetén is). Illegális csapadékvíz elvezetés esetén az ingatlantulajdonost kötelezni kell késleltető tározó létesítésére.
- Egyesített rendszer esetén gyakori a villámárvizek előfordulása. Ezek igen kedvezőtlen, lökésszerű terhelést okoznak az elvezető és tisztító művekben és az élővíz befogadóban is. Csökkenteni kell a mértéküket, korlátozni hatásukat.

Jelentős mennyiségű csapadékvíz terhelheti infiltrációval is a csatornahálózatot. Amennyiben a csapadékeseményt követően huzamosabb ideig magas a csapadékhányad, úgy műszaki beavatkozással pl. béleléssel javítani kell a hálózat tömörségét, vagy növelni a tisztítótelep hidraulikai befogadó képességét, kapacitását.

Csapadékesemény okozta időszakos terhelésnövekedés esetén a túlfolyó vizeket célszerű tározni, a tározó előtt kiszűrni az undort keltő anyagokat (12 mm-s rácsot javaslok). A tározóból a túlfolyó víz rávezethető szennyvíztisztítóra a tényleges szárazidei terhelés és a maximális terhelhetőség közötti

különbség hozammal. A tározót célszerű ülepitőként megépíteni, így nagyobb terhelés esetén abból már előülepitéssel kezelt víz folyik a befogadóba. A tározó térfogatát célszerű a max. hozammal egy óra alatt érkező mennyiséghez közeli értéken (~80%-n) megállapítani. A tározót fedni javasolt, az elszívott levegő kezelésével. Ennek megvalósítása az ellátásért felelős feladata, kötelessége.

ÖSSZEFOGLALVA:

A teljes jogszabályi környezetfelülvizsgálatára, alakítására van szükség, hogy jogos és ne csak jogszerű eljárás legyen a Hatóságok részéről:

- o egységes szemléletű legyen a települési csapadékvíz gazdálkodás, különben nem lehet eredményt elérni, a magáningatlanokat is a település részeinek kell tekinteni.
- o a jogi szabályozás legyen tekintettel a más jogszabályokban előírt kötelezettségekre, a realitásokra,
- o a Hatósági engedélyekben foglaltak betartása esetén ne lehessen az üzemeltetőt bírságotolni (ez így komolytalan az engedélyezésre nézve),
- o bírságot az fizessen, aki mulaszt, helyette ne mást terheljen mulasztásának következménye
- o jogilag legalább a szankcionálás tekintetében meg kell különböztetni a határérték feletti magán és közösségi kibocsátást,
- o a tiltásoknak érvényt kell szerezni, ki kell kényszeríteni a jogszerű magatartást, elsősorban a lökésszerű, más ingatlanokra, közterületekre káros, fertőzésveszélyes, illegális csapadékvíz bevezetések visszaszorítását, az ellenőrzés és kötelezés hatékonyságát növelő jogszabályi változtatásokkal.

SZERZŐK:

Oszoly Tamás:

Wroclawi Műszaki Egyetem, 1978

- víz-és szennyvíztechnológia
- szemétártalmatlanítás

Pénzügyi és Számviteli Főiskola, 1990

- mérnök-üzemgazdász

Munkahelye:

1978-2021 FCSM Zrt.:

különböző műszaki területeken, különböző beosztásokban, munkakörökben

2022. január 1.-től nyugdíjas

